

Nr 203

Av herr Nilsson i Bästekille m. fl., om åstadkommande av statistiskt material över trädgårdsodlingens lönsamhet m.m.

Vid bedömningen av olika för trädgårdsnäringen viktiga frågor har det vid flera tillfällen visat sig innebära en mycket stor svaghet att det statistiska materialet till belysande av näringens förhållanden är ytterst knapphändigt. Därjämte torde det till förfogande stående materialet vara behäftat med betydande felkällor; så kan exempelvis anföras att 1950 års folkräkning redovisade 8 243 egna företagare och 24 534 som det totala antalet sysselsatta inom näringen, medan 1951 års företagsräkning anger motsvarande siffror till 6 825 resp. 21 540. I 1951 års jordbruksräkning anges antalet handelsträdgårdar till ca 7 000. Då härtill bör läggas även fruktodlarna, blir totala antalet företagare i branschen betydligt över 8 000 enligt denna räkning. I 1951 års företagsräkning anges också näringens totala omsättning till 193 miljoner kronor, medan från producentorganisationernas sida denna siffra med ledning av tillgängliga arealuppgifter uppskattas till minst 300 miljoner kronor. Vid flera olika tillfällen har bristen på tillförlitliga statistiska uppgifter över trädgårdsnäringen påtalats. Så anföres exempelvis följande i betänkande, avgivet av 1951 års trädgårdsutredning, sid. 20:

I det föregående har lämnats en kortfattad översikt över produktionsförhållandena inom trädgårdsnäringen. Det statistiska material, på vilket den samma måst grunda sig, är i vissa avseenden mindre tillfredsställande, och på vissa områden saknas helt erforderligt material för att belysa sagda förhållanden. Utredningen vill med hänsyn härtill redan i detta sammanhang framhålla, att nämnda brister innebära mycket betydande olägenheter icke endast för trädgårdsodlingen utan även för statsmakterna. Förutsättningar saknas till följd därav att bedöma den aktuella produktionsutvecklingen inom näringen och behovet av åtgärder till dess främjande i olika hänseenden. För näringens framtida utveckling är det ett oavvisligt krav, att ovan berörda brister snarast avhjälpas.

Utredningen lämnar också vissa anvisningar om vad de statistiska undersökningarna bör avse och anför härom bl. a. att det uppenbarligen icke är till fyllest att erhålla uppgift rörande odlingens omfattning av olika växtslag vid de med åtskilliga års mellanrum återkommande jordbruksräkningarna. Det måste tvärtom anses synnerligen betydelsefullt att fortlöpande erhålla en överblick över fluktuationerna i fråga om de olika odlingarnas omfattning.

Dessa förhållanden torde lämpligen kunna belysas genom särskilda stickprovsundersökningar, som företas mellan jordbruksräkningarna. Dessa senare torde även kunna lämna erforderligt underlag för utförande av dylika undersökningar. Det synes därvid särskilt viktigt att erhålla fortlöpande kvantitativa uppgifter rörande produktionen av alla viktigare trädgårdsprodukter.

För fruktens vidkommande torde två årliga stickprovsundersökningar böra företagas, nämligen under högsommaren för att erhålla uppgifter rörande kartsättning och kartfall samt under hösten för inhämtande av uppgifter rörande skördens storlek.

Beträffande odlingen av övriga produkter, vilken till sin natur är mera differentierad och därför torde erbjuda större problem än fruktodlingen, är det nödvändigt att uppmärksamma förefintliga skillnader i fråga om kulturernas utveckling. Det synes dock förefinnas möjligheter att såsom regel även i detta fall begränsa uppgiftslämnandet till två gånger per år. I dylikt fall torde uppgifter rörande besådda och planterade arealer av olika växtslag böra lämnas om våren. Vissa uppgifter torde i samband därmed kunna inhämtas rörande skördeutsikterna för de tidigaste kulturerna. Definitiva uppgifter om skörden synes böra lämnas omkring påföljande årsskifte, varvid även preliminära uppgifter införskaffas rörande den beräknade arealen av olika växtslag under kommande år.

Bristen på statistiskt material har också påpekats i flera remissyttranden, senast över lantbruksstyrelsens den 23 augusti 1954 avlämnade skrivelse med förslag till rationaliseringsstöd åt trädgårdsnäringsens utövare. Riksgäldsfullmäktige anför sålunda att det statistiska material, som ligger till grund för lantbruksstyrelsens framställning, är såsom styrelsen själv påpekat föga tillfredsställande, vilket försvårar möjligheten att bilda sig en uppfattning om trädgårdsnäringsens aktuella ekonomiska läge och förutsättningar för framtiden. Även statskontoret ifrågasätter i sitt remissyttrande lämpligheten av att på det svaga underlag, som statistiska centralbyråns utredning utgör, besluta om statsgarantier och statsbidrag till trädgårdsnäringsen.

Bristen på statistiskt material över trädgårdsodlingen har ej minst givit sig till känna vid behandlingen av tullarna på trädgårdsprodukter inom 1952 års tulltaxekommitté. Det skulle därvid ha varit av stort intresse att äga vetskap om den ungefärliga produktionen inom landet av de olika produktslagen för att med ledning därav kunna avväga skyddsbehovet. För närvarande är alla uppgifter härom ganska svävande.

För att avhjälpa de mest påtagliga bristerna på detta område borde i första hand de årliga arealinventeringarna inom jordbruket utsträckas att gälla även trädgårdsodlingen. Därigenom erhålles en uppfattning om tendenser inom odlingen genom en viss vägledning huruvida förskjutningar äger rum mellan olika huvudgrupper av kulturerna, exempelvis från blomsterodling till tomat-

odling eller från tomat- till gurkodling. Det är tänkbart att en dylik undersökning skulle kunna ske som en begränsad urvalsundersökning.

Hur än denna "tendensundersökning" skall verkställas är det emellertid uppenbart att den under alla omständigheter måste bygga på en grundlig inventering av hela trädgårdsodlingen. En stor svaghet i de jordbruksräkningar där även trädgårdsodlingen medtagits är för den senares del att de olika räkningarna ej är direkt jämförbara, eftersom enahanda förutsättningar ej tillämpats vid de olika tillfällena. Regelbundet återkommande, noggranna inventeringar i överensstämmelse med 1951 års jordbruksräkning måste därför genomföras — förslagsvis vart tredje år — för att övriga statistiska undersökningar till fullo skall kunna utnyttjas.

Det torde också vara viktigt att de ekonomiska förhållandena inom näringen blir föremål för statistiska undersökningar. Därvid bör främst lönsamheten inom olika storleksgrupper av företag belysas. En viss uppfattning härom kan erhållas genom räkenskapsresultaten från Trädgårdsekonomiska byrån, Alnarp, men då dessa härleder sig endast från ett ytterst ringa antal företagare torde uppgifterna därifrån vara ganska osäkra. Emellertid torde det föreligga mycket stora svårigheter att framskaffa erforderligt grundmaterial för en ingående statistisk bearbetning av det ekonomiska utbytet av trädgårdsodlingen. Frågan härom får enligt vår uppfattning hänskjutas till statistiska centralbyrån för bedömning av vad som kan vara möjligt att genomföra.

Med anledning av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder i syfte att åstadkomma statistiskt material över trädgårdsodlingens lönsamhet m.m.

Stockholm den 24 januari 1956

Jöns Nilsson
i Bästekille

Erik Magnusson

Sven Svensson
i Krokstorp

Rolf Eliasson

Gust. Nilsson
i Göingegården